

MAATALOUSALAN KOULUTUSKOKONAISUUDEN SUUNNITTELU

Kohderyhmänä kehitysvammaiset

Romppanen Tuula

**Kehittämishankeraportti
1/2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Romppanen, Tuula	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 37	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen saakka	
Työn nimi Maatalousalan koulutuskokonaisuuden suunnittelu-kohderyhmänä kehitysvammaiset		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Laitinen-Väänänen Sirpa		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Suomalaisen yhteiskunnan yhtenä tulevaisuuden haasteista on löytää tarpeeksi työntekijöitä vanhenevan väestön tilalle. Kehitysvammaiset ovat itse ilmaisseet halunsa työskennellä oikeissa työpaikoissa, mutta he tarvitsevat työn oppimiseen koulutusta. Tällä kehittämishankkeella pyritään tarjoamaan yksi koulutusmahdollisuus kehitysvammaisille. Kehitysvammaiset ovat kautta aikojen työskennelleet maataloudessa. Automaatioteknologian myötä ja Euroopan Unionin vaikutuksesta suomalainen maatalous on kasvattanut sivuelinkeino toimintaansa, ja nykyään lähes joka toisella maatilalla harjoitetaan jotakin liitännäiselinkeinoja. Maatalous sivuelinkeinoineen pystyisi tarjoamaan kehitysvammaisille oikeaa palkallista työtä. Tämä kehittämishanke on yleinen suunnitelma kehitysvammaisille suunnatusta maatalousalan koulutuksesta. Suunniteltu kolmevuotinen koulutus johtaa maatilatyöntekijän tutkintoon. Opiskeluun kuuluvat opintokokonaisuudet on suunniteltu niin, että opiskelija oppii kolmessa vuodessa yleisimmät käytännön työtehtävät kotieläintaloudesta, kasvinviljelystä, koneopista, metsätaloudesta, maatilarakentamisesta ja valinnaisista aineista.		
Avainsanat (asiasanat) Kehitysvammainen, maatalous, ammatillinen erityisopetus, opetussuunnitelma.		
Muut tiedot		

Author(s) Romppanen, Tuula	Type of Publication Development project report <hr/> Pages 37 <hr/> Language Finnish <hr/> Confidential ☐ Until
Title Curriculum for agriculture- mentally disabled as target group.	
Degree Programme Teacher Education College	
Tutor(s) Laitinen-Väänänen Sirpa	
Assigned by	
Abstract One of future's challenges for the Finnish society is to find enough workers to replace ageing people. Mentally disabled people have themselves implied their will to work in real places, but they need education to learn the working methods. In this development project report one opportunity to education is provided. Mentally disabled people have worked on farms through the ages. Along with the influence of automation technology and the European Union secondary occupations have increased in the Finnish agriculture, and nowadays almost every second farm has some secondary occupation. Finnish agriculture with its secondary occupations could offer mentally disabled people real paid labour. This development project report is a common plan to agriculture curriculum directed to mentally disabled people. The planned three-year-long education will lead to the qualification of a farm worker. The education schemes are planned so, that the students will learn in three years the most common hands-on working methods of animal husbandry, cultivation, mechanical engineering, forest economy, farm building and optional studies.	
Keywords Mentally disabled, agriculture, vocational special education, curriculum.	
Miscellaneous	

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	2
2. KEHITYSVAMMAISUUDEN MÄÄRITELMÄ	4
3. KEHITYSVAMMAISTEN TYÖLLISTYMISESTÄ	5
3.1. Vajaakuntoisuuden määritelmä	5
3.2. kehitysvammaisten työllistymismahdollisuudet ja koulutuksen rooli työllistymiseen vaikuttavana tekijänä	5
4. AMMATILLINEN ERITYISOPETUS	7
5. SUOMALAINEN MAATALOUS KEHITYSVAMMAISTEN TYÖLLISTÄJÄNÄ	8
6. OPETUSSUUNNITELMATYÖ	10
6.1. Opetussuunnitelmatyön prosessi opetuksen työvälineenä	10
6.2. Opetussuunnitelmatyöprosessi	11
7. MAATALOUDEN KOULUTUSKOKONAISUUDEN SUUNNITTELU	13
7.1. Yhteiskunnallinen ja alueellinen peruste koulutukselle	13
7.2. Toimintaympäristön kuvaus	15
7.3. Kohderyhmä	15
7.4. Koulutuksen oppimiskäsityksellinen tausta	15
7.5. Koulutuksen tavoiteltava osaaminen	17
7.6. Sisältö	21
7.7. Oppimisympäristöjen kuvaus	23
7.8. Arvioinnin perusteet	24
8. POHDINTA	27
LÄHTEET	30
LIITTEET	34
Liite 1	
Esimerkkejä luokkahuoneen muuttamiseksi kehitysvammaiselle sopivaksi oppimisympäristöksi.	34
Liite 2	
Opiskelijan itsearviointi ja arviointikeskustelut	36

1. JOHDANTO

Kun yhteiskuntamme elää työvoimapolitiittisesti ajatellen haasteellista aikaa, on entistä tärkeämmäksi tullut pyrkimys tasa-arvoiseen tarjontaan niin työelämässä kuin koulutuksessa. Vammaisten ja vajaakuntoisten koulutuksesta ja työllistämisestä on tullut tämän päivän polttava puheenaihe.

Vammaiset ja vajaakuntoiset tarvitsevat erilaisia tukitoimia pystyäkseen työllistymään. Koulutuksen merkitys työllistymiseen johtavana tienä on kehitysvammaisille suuri. Kehitysvammaliiton vuonna 2002 asiakkailleen suorittaman kyselyn, ns. barometrin, mukaan kehitysvammaiset toivoivat lisää ”oikeita” työpaikkoja ja koulutusta. Tähän huutoon tulisi nyt vastata, jotta myös kehitysvammaiset työllistyisivät oikeisiin yrityksiin työpajojen ja suojatyön sijasta.

Samalla kun ikääntyvä yhteiskunta kaipaa lisää työntekijöitä, suomalainen maatalous elää myös muutoksessa. Maatila ei useissa tapauksissa ole enää maatilayrittäjien ainoa tulonlähde, vaan maatila tarjoaa sivuelinkeinonaan erilaisia palveluja ja tuotteita lähinnä paikallisille markkinoille. Maatilojen määrä on supistunut, mutta samalla jäljelle jääneiden tilojen koko on kasvanut. Tällainen kehitys on johtanut siihen, että tilojen on pitänyt ruveta yhteistyöhön pystyäkseen hoitamaan kasvavan työmääränsä, ja samalla on pitänyt palkata tiloille työvoimaa. Maatilat sivuelinkeinoineen pystyivät tarjoamaan vammaisille ja vajaakuntoisille sopivanlaista työtä, ja tälle alalle ei ammatillisessa erityisopetuksessa ole koulutustarjontaa. Monet maatilat pystyisivät rekisteröitymään sosiaalisiksi yrityksiksi ja näin saamaan palkkatukea vammaisten ja vajaakuntoisten työllistämiseen.

Koska maatalousalan koulutus on vähenemään päin Suomessa, myös maatalousalan opettajia tarvitaan vähemmän. Erityisopetuksen puolella sen sijaan luonnonvara-alan

opiskelupaikat lisääntyvät, joten siellä opettajien lukumäärä kasvaa.

Tämän kehittämishankkeen tavoitteena on laatia maatalousalan koulutuskokonaisuus kehitysvammaisille. Koulutuksesta valmistuisi työntekijöitä maatalouteen. Hankkeen tavoitteena on työllistää ammatillisia erityisopiskelijoita ja maatalousalan opettajia. Oma kohtainen tavoitteeni on pystyä työllistymään erityisopetukseen maatalousalalle, sillä näin pystyisin hyödyntämään aikaisemmat opintoni ja kohta 20-vuotisen työkokemukseni maataloudessa ja liittämään ne nyt käymiini pedagogisiin opintoihin ja jatkamaan erityispedagogiikan opinnoilla.

2. KEHITYSVAMMAISUUDEN MÄÄRITTELYÄ

Kehitysvammaisuudella tarkoitetaan tiettyä, lapsuudessa alkavaa toiminnallista tilaa, jolle ominaista ovat rajoitukset älyllisessä toiminnassa ja sosiaalisissa taidoissa. Kehitysvammaisella tarkoitetaan ihmistä, jonka henkinen toiminta tai kehitys on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi (Kehitysvammahuollon Tietopankki). Kehitysvammaisuuden lääketieteellisiä diagnooseja on paljon ja useimmat niistä ovat harvinaisia. Suurta osaa kehitysvammaisista ei pystytä kokonaan diagnosoimaan eikä vammautumisen todellista syytä saada koskaan tietää.

Kehitysvammaisuus luokitellaan älykkyydosamäärän mukaisesti eri tasoihin. Syvästi kehitysvammaisen ihmisen älykkyydosamäärä on alle 20, vaikeasti kehitysvammaisen noin 21-34, keskivaikeasti kehitysvammaisen noin 35-49 ja lievästi kehitysvammaisen noin 50-69. Älykkyydosamäärän mukainen ryhmittely ei kuitenkaan vastaa sitä tasoa, kuinka kehitysvammaisen ihminen selviytyy jokapäiväisestä elämästä. Tämä johtuu siitä, että kehitysvammaisten henkisten kykyjen rakenteet voivat vaihdella hyvinkin paljon. Sen lisäksi kehitysvammaisten lisävammat ja henkilökohtainen kokemustausta vaikuttavat arkipäivästä selviytymiseen. Arvioitaessa kehitysvammaisuuden vaikeusastetta onkin arviointiperusteena pidettävä toiminnallisten taitojen tosiasiallista tasoa ja jokapäiväiseen elämään liittyvää avuntarvetta. (Kehitysvammahuollon Tietopankki).

Kehitysvammaisilla ihmisillä on henkisen vammaisuutensa lisäksi erilaisia lisävammoja tai oheissairauksia; puhutaan oireyhtymistä eli syndroomista. Tunnetuin kehitysvammaoireyhtymä on Downin oireyhtymä, jonka aiheuttaa kromosomin numero 21 poikkeavuus. Myös suurin osa muista kehitysvammaoireyhtymistä liittyy perintötekijöiden satunnaisiin tai perinnöllisiin muutoksiin. Yleisimmät liitännäisvammat ovat

puhevamma, psyykkinen sairaus, näkövamma, liikuntavamma, epilepsia ja kuulovamma.

3. KEHITYSVAMMAISTEN TYÖLLISTYMISESTÄ

3.1. Vajaakuntoisuuden määritelmä

Työnteko ja työssä selviytyminen ovat sellaisia tärkeitä edellytyksiä, joita yhteiskunta odottaa täysi-ikäisiltä jäseniltään. Vajaakuntoisuus määritellään WHO:n (1980) määritelmän mukaisesti yksilön kyvyttömyydeksi tai rajoitukseksi sellaisten tehtävien ja toimintojen suorittamisessa tai sellaisissa roolitehtävissä, joita yksilön sosiaalinen ympäristö hänelle asettaa (Ylipaavalniemi 2001, 27). Kehitysvammaiset ovat vajaakuntoisia, sillä heidän mahdollisuutensa saada sopivaa työtä ja säilyttää työpaikkansa edeten urallaan ovat merkittävästi vähentyneet todetun vajavaisuutensa takia.

3.2. Kehitysvammaisten työllistymismahdollisuudet ja koulutuksen rooli työllistymiseen vaikuttavana tekijänä

Kehitysvammalain (519/1977) mukaan kehitysvammaisille on järjestettävä osana erityishuoltoa työtoimintaa, jonka tarkoituksena on edistää kehitysvammaisten henkilöiden sopeutumista yhteiskuntaan. Vaikeammin vammaisille ja ikääntyville kehitysvammaisille järjestetään myös muuta ohjausta, kuntoutusta ja toiminnallista valmennusta. Työ- ja päivätoiminnan järjestämisestä vastaavat lähinnä kunnat ja kuntayhtymät. Maassamme on arvoilta 350 työ- ja toimintakeskusta (Hyvärinen ym. 2002, 13). Järjestetty työtoiminta on pääasiassa yrityksille tehtävää alihankintaa, esimerkiksi pakkaamista ja kokoamista sekä käsityötuotteiden tekemistä.

Kehitysvammaisia työskentelee myös avoimilla työmarkkinoilla sekä julkisen että yksityisen sektorin palveluksessa. Työtehtävät ovat yleensä avustavia tehtäviä, esimerkiksi siivoamista, pakkausta, varastointitehtäviä ja talonmiehentehtäviä. Avoimilla työmarkkinoilla olevat kehitysvammaiset ovat yleensä lievästi kehitysvammaisia tai heikkolahjaisia, ja heidän apunaan on tukihenkilö eli työvalmentaja. Puhutaan tuetusta työllistymisestä. Kehitysvammaisia on työllistynyt myös oppisopimuskoulutukseen ja itsenäisiksi yrittäjiksi, tosin jälkimmäiseen suhteellisen vähän.

Näiden työllistymismuotojen lisänä on ns. kolmas sektori, josta puhuttaessa tarkoitetaan esimerkiksi sosiaalisia yrityksiä. Sosiaalisen yrityksen liiketoiminta on luotu työllistämään vammaisia ja vajaakuntoisia henkilöitä, mutta toisin kuin työ- ja päiväkeskukset sosiaalinen yritys pyrkii voittoon liiketoiminnallaan. Yrityksen on maksettava vähintään minimipalkkaa myös vammaiselle tai vajaakuntoiselle työntekijälleen. Sosiaalisen yrityksen työvoimasta vähintään 30 % on oltava vammaisia tai vajaakuntoisia. Sosiaalisen yrittämisen lähitavoitteena on lisätä selvästi työvoimaa nykyisestä noin 200 henkilöstä.

Koulutuksella on tärkeä rooli kehitysvammaisen työllistymiseen vaikuttavana tekijänä, sillä koulutuksen tarkoituksena on antaa kehitysvammaiselle sellainen ammatillinen osaaminen, että hän pärjää työsssänsä jopa itsenäisesti.

4. AMMATILLINEN ERITYISOPETUS

Ammatillinen erityisopetus tähtää jokaisen ihmisen työllistymiseen ja mahdollisimman itsenäiseen ja hyvään elämään. Ammattiosaamisen kehittäminen ja myöhemmin työllistyminen edellyttävät riittävää terveydellistä sekä toiminnallista kuntoutumista (Onnela 2000, 151). Ammatillinen erityisopetus ei ole pelkkää ammattiaineiden opetusta, vaan opetukseen sisältyy oman elämänhallinnan kehittämiseen ja toimintojen ylläpitämiseen liittyvää opetusta ja kuntoutusta. Oppilashuoltotyöryhmään kuuluu muun muassa opettajia, oppilaanohjaajia, psykologeja, psykiatreja, fysioterapeutteja, kuntoutusohjaajia, ratsastusterapeutteja ja puheterapeutteja. Tämä johtuu siitä, että oppilailla ei yleensä ole vain yhtä ongelmaa, vaan vaikeudet ja vammat pyrkivät kasautumaan. Monivammaisuus, pitkäaikaissairaudet ja mielenterveysongelmat ovat yleisiä.

Ammatillisten opintojen aikana opiskelijat suorittavat työssä oppimista jossakin yrityksessä. Yleensä työssäoppimispaikka etsitään yhteistyössä opiskelijan oman kotikunnan sosiaalitoimen ja työhallinnon kanssa. Valmistumisen jälkeinen työpaikka etsitään niin, että opintoihin kuuluva työssä oppiminen voidaan suorittaa jo tulevissa tehtävissä. Joko palkkatyö, yrittäminen tai tuettu työ on tavoitteena (Onnela 2000, 154).

Jotta ammatillisessa erityisopetuksessa pystyttäisiin vastaamaan työelämän ja koko oman elämän haasteisiin, tarvitaan siis monta ihmistä pohtimaan yhdessä ratkaisuja henkilökohtaisiin kysymyksiin. Kodin merkitys alkukasvatuksen antajana ja esikuvan näyttäjänä on suuri. Sekä kodissa että koulussa tapahtunut kasvu- ja oppimisprosessi vaikuttaa läpi ihmisen elämän. Monesti erityisopiskelijoilla on näkyvissä komorbideetti-ilmiö eli puutteelliset perustaidot, oppimisvaikeudet, käyttäytymishäiriöt ja motivoitu-mattomuus kulkevat usein käsi kädessä.

5. SUOMALAINEN MAATALOUS KEHITYSVAMMAISTEN TYÖLLISTÄJÄNÄ

Suomalainen maatalous on työllistänyt kehitysvammaisia jo pitkällä aikajaksolla, tosin varsinaisesta työllistamisestä ei voitane puhua, sillä työnteko on ollut palkatonta tai ruokapalkalla tehtävää työtä. Kehitysvammaisia ja näkövammaisia koulutettiin ammatteihin jo 1800-luvun lopulla. Ammatillisen koulutuksen tarjonta oli melko suppeaa siihen aikaan, sillä suurin osa ihmisistä sai toimeentulonsa maa- ja metsätöistä ja ammattitaito saavutettiin työtä tekemällä ilman koulutusta. Suurin osa vammaisista teki kykyjensä mukaisia maataloustöitä (Opetusministeriön työryhmien muistioita 6:2002, 14). Ennen 1960-lukua monet kehitysvammaisten hoitolaitokset olivat omavaraisaloudessa eläviä maatiloja. Tällaisissa yhteisöissä työnteko oli välttämättömyys ja luonteva osallistumisen keino kehitysvammaisille (Daavittila 1987, 25).

Suomalaisessa maataloudessa työskenteli vuonna 1980 tehdyn selvityksen mukaan 236 kehitysvammaista seuraavasti:

- * vanhempien apuna 126
- * sukulaisella (yleensä veli tai sisar) 30
- * maataloustöissä vieraalla 47
- * perhehoidossa 16
- * muualla (kalastuksessa sekä apuna että itsenäisesti, metsätöissä, hirsimökkien rakentamisessa, maton kutomisessa kotona) 16

Maataloustyötä tekevien työtä kuvattiin mm. näin:

- karjanhoito, maa- ja metsätyöt, heinätyöt
- osallistuu kaikkiin karjanhoitoon liittyviin tehtäviin

- navettatyöt
- maatalon isännän käytännön työt
- metsätyöt, kova työmies
- metsätyöt, sadonkorjuu, karjanhoito
- pelto- ja navettatyöt, heinäkuorman teko, purku, seipäiden luonti, navetassa muut tehtävät paitsi ei lypsy
- tavalliset maatalan työt kykyjen mukaan

(Hiltunen 1981, 15-17).

Nykypäivänä maanviljelijän työnkuva on muuttunut. Koneellistumisen myötä monia töitä ja työvaiheita ei tarvitse enää tehdä ihmistyövoimalla, ja maatilat ovat kehittäneet monia eri sivuelinkeinoja päätuotantosuuntansa lisäksi. Esimerkkejä on valtavasti: lemmikkijärsijöiden heinien ja kuivikkeiden pakkaus, maatilamatkailu, kalastus, hunajantuotanto, polttopuiden teko ja myynti, mökkitalokaritoiminta, puutavaran sahaus ja myynti, raken-nustoiminta, ratsastustoiminta, hevoskasvatus, marjantuotanto ja jatkojalostaminen, tilaviinien tuotanto jne. Myös maatalouden sivuelinkeinot tarjoaisivat paljon mahdollisuuksia kehitysvammaisten työllistämiseen, sillä työtehtävät ovat usein helppoja, samaa toistuvaa liikettä vaativia, samaan kellonaikaan tapahtuvia ja ne ovat avustavia tehtäviä. Kaikki nämä edellä mainitut asiat helpottavat kehitysvammaisen selviytymistä työtehtävistään mahdollisimman itsenäisesti.

Uutena maatilojen yrittämismuotona on hoivamaatalouden harjoittaminen. Ala on Suomessa vielä melko tuntematon, mutta kovasti kasvussa. Euroopassa hoivamaatalouden edelläkävijämaita ovat Hollanti ja Italia. Hoivamaatalous tarkoittaa maatalan hyödyntämistä hoiva-, kuntoutus- ja hyvinvointipalvelujen tuottamiseen. Tavoitteena on ihmisten henkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin parantaminen. Hoivamaatalouden tutkimusten mukaan kehitysvammaisten katsotaan hyötyvän työskentelystä maatiloilla. Hyödyt näkyvät itseluottamuksen ja -arvostuksen lisää-

tymisenä, itsensä tarpeelliseksi tuntemisena ja fyysisen kunnon parantumisena. Myös maatalousalan koulutuksella voidaan olettaa olevan samanlaiset vaikutukset. Suomessa hoivamaatalous –termi sisältää hoito- ja perhekotien lisäksi eläinavusteisen terapian, puutarhaterapian ja kasvatustoimintaan erikois-tuneet maatilat. (Miettinen 2007, 16-19.)

6. OPETUSSUUNNITELMATYÖ

6.1. Opetussuunnitelmatyön prosessi opetuksen työvälineenä

Opetussuunnitelma on opetuksen ja opintojen suunnitteluun tarkoitettu työväline, jonka tarkoituksena on auttaa rakentamaan opetus hallituksi kokonaisuudeksi. Sen avulla on mahdollista poistaa päällekkäisyyksiä ja osoittaa yhtenäisyyksiä opintojen kokonaisrakenteen sisällä. Opetussuunnitelmatyö on tärkeä osa opettajan toimenkuvaa. (Karjalainen 2003; Aaltonen ym. 2006, 5.)

Opetussuunnitelmamalleja on monenlaisia. Yksi malli on opetus-suunnitelman rakentamisen logiikka, joka rakentuu opintojaksoiksi, jotka taas pohjautuvat oppiainejakoon. Toinen malli on moduuliajattelu, jossa jokainen moduuli muodostaa oman osaamisalueensa, joka tulee suorittaa kokonaisuutena ennen seuraavaan moduuliin siirtymistä. Opetus-suunnitelma voi myös rakentua projektimaiseksi tai juonnetyypiseksi suunnitelmaksi, jolloin opintokokonaisuuksia ei määritellä opintojaksoina tai osaamisalueina, vaan läpi koulutuksen kulkevinä monitieteisinä tai monista oppiaineista koostuvina asiantuntijuuden ydinkokonaisuuksina. (Karjalainen 2003; Aaltonen ym. 2006, 5.)

Opetussuunnitelmassa tulisi määritellä koulutuksen perustehtävä, tavoiteltavat kom-

petenssit ja yleistavoitteet, opetussuunnitelmamalli sekä opintokokonaisuuksien ja oppikurssien sisällöt, kuormittavuus ja työtavat. Lisäksi siitä tulisi ilmetä, kuinka opetussuunnitelmaa kehitetään edelleen (Karjalainen ym. 2003, 57-5; Aaltonen ym. 2006, 5). Mitä huonommin opetus-suunnitelma onnistuu kuvaamaan ja perustelemaan opiskelijan oppimisen etenemisen ja opintojen tarkoituksellisen kokonaisuuden, sitä heikompi se on pedagogiselta tasoltaan (Karjalainen ym. 2003, 43; Aaltonen ym. 2006, 5). Opetussuunnitelman tulee sisältää kasvatuspäämäärät, oppiaineen rungon (sisällöt, tiedot ja taidot), suoritettavia toimintoja ja harjoituksia sekä kontrol-lointimallin (Kari ym. 1994, 93).

Opetussuunnitelmia tehdään opetusjärjestelmän eri tasoille. On olemassa valtakunnallisia, koulukohtaisia, opetusryhmää koskevia, opettajan toteut-tamia ja oppilaan omaksumia opetussuunnitelmia. (Kangasniemi 1984; Kari ym. 1994, 87-88). Kaikissa näissä voidaan painottaa eri asioita. Yhden oppiaineen opetussuunnitelma voi toteutua eri tavalla rinnakkaisluokilla, sillä opetussuunnitelma muuttuu eläväksi opettajan ja oppilaiden välisessä kanssakäymisessä; puhutaan toteutuneesta opetussuunnitelmasta.

Työelämän edustajien olisi hyvä osallistua opetussuunnitelmatyöhön ammatillisessa koulutuksessa. Näin saataisiin kaivattua yhteistyötä koulu-tuksen tarjoajien ja työelämän välille, ja saataisiin opetussuunnitelmaan täsmällistä tietoa siitä, mitä työelämä opiskelijalta kullakin alalla vaatii.

Tämä opetussuunnitelmatyö on laadittu maatalousalan perustukintosuunnitelmaa mukaillen ammatillista erityisopetusta tarvitseville kehitysvammaisille opiskelijoille.

6.2. Opetussuunnitelmatyöprosessi

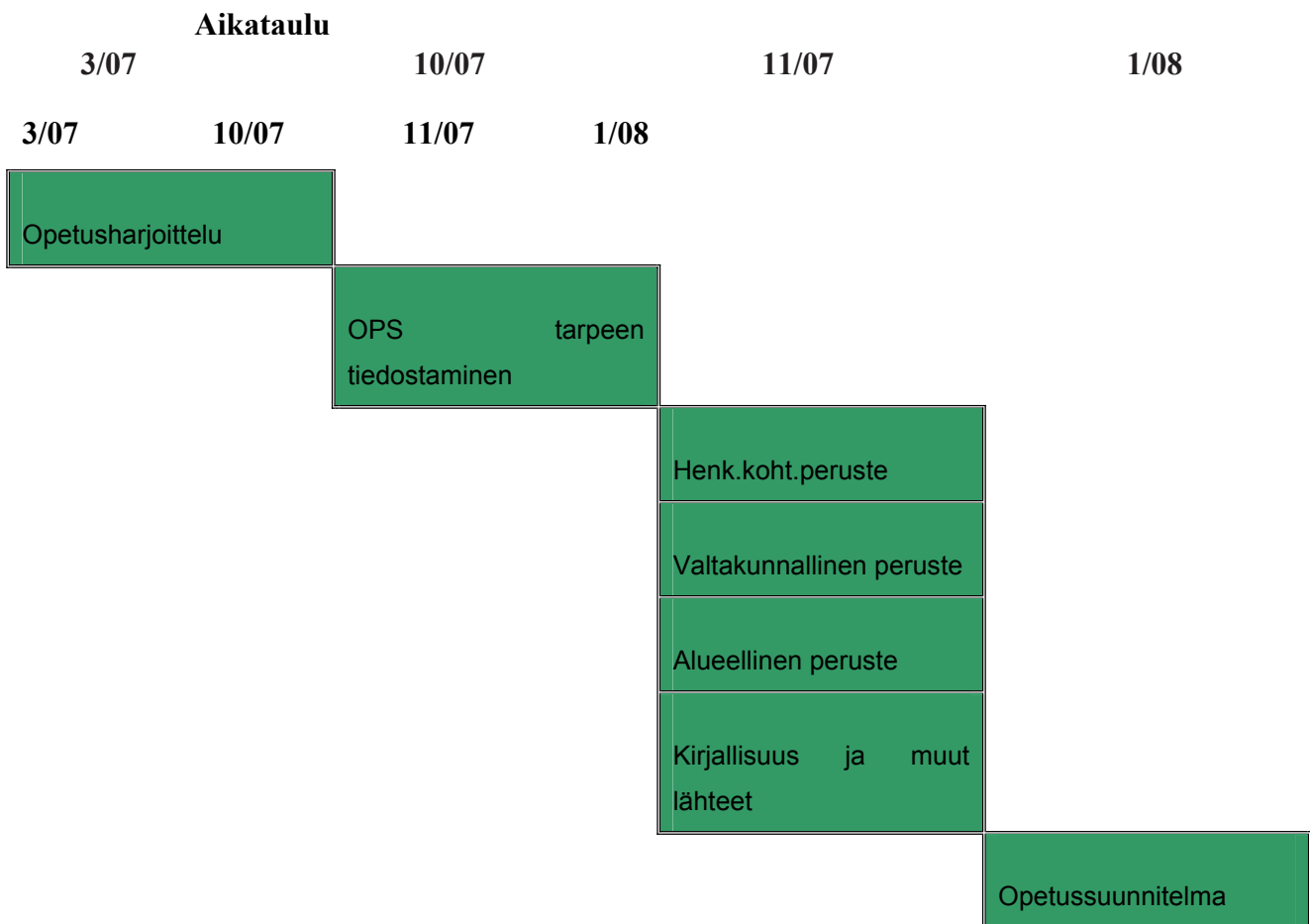
Tämä opetussuunnitelmatyöprosessi lähti liikkeelle lokakuussa 2007, jolloin opettajankoulutukseen kuuluvan lähipäivän yhteydessä suunnittelimme ohjaavan opettajan

kanssa aihetta. Aiheen suunta oli selvä: se liittyy maatalouteen ja erityisopetukseen.

Yhteistyötahoja hankkeessa olivat Kehitysvammaliitto ja opetusharjoittelupaikkani Bovallius-opisto Pieksämäeltä. Bovallius-opisto kiinnostui hankkeesta siksi, että he ovat tutkineet syksyllä 2007, voisivatko lisätä maa-talouden koulutusta opetustarjontaan.

Ensimmäinen versio kehittämishankkeesta valmistui tammikuun 2008 alus-sa, jonka jälkeen muokkaus ja tekstin kirjoittaminen jatkui. Työ oli esittelyssä 23.1.2008 . Kirjastoversion arvioitu palautusaika on tammi-helmikuun 2008 aikana.

Kaaviokuvana prosessi kulki näin:

Kuvio 1. Opetussuunnitelmaprosessin kuvaus.

7. MAATALOUDEN KOULUTUSKOKONAISUUDEN SUUNNITTELU

7.1. Yhteiskunnallinen ja alueellinen peruste koulutukselle

Yhteiskunnan vastuulla on koko väestön tasavertainen kohtelu kaikilla elämän osa-alueilla. Kehitysvammaiset itse ilmaisevat huolensa elämästään näin: ” Meitä kehitysvammaisia ihmisiä on tuhansia, jotka teemme vaativaa työtä, mutta koemme olevamme eriarvoisessa asemassa vammattomiin työntekijöihin nähden; Saamme keinoa palkkaa. Työosuusraha ei kata monissa työkeskuksissa edes lounaan hintaa. Työntekijöiltämme puuttuu mm. normaalit loma-ajan ja sairausloman korvaukset. Heille ei kerry työeläkettä. Työnantajat ovat tottuneet heidän ilmaiseen työvoimaan eivätkä tee työehtosopimusten mukaisia työsopimuksia; Meitä huolestuttaa myös työ- ja toimintakeskuksien ohjaajaresurssien vähäisyys. Ohjaajien aika ei riitä tukemaan kaikkia halukkaita avoimille työmarkkinoille. Siksi tarvitsisimme kipeästi työhönvalmentajia ja etsimään yhdessä kanssamme sellaisia töitä, jotka vastaisivat omaa osaamistamme ja toiveitamme; ”. (Katkelma Me Itse ry:n vuosikokousjulkilausumasta 2. -3.3.2001). Työllistyäkseen kehitysvammaiset tarvitsevat tasavertaisesti koulutusmahdollisuuksia eri ammattialoilta.

Pellervon Taloudellisen Tutkimuslaitoksen suorittaman tutkimuksen mukaan 30 prosentilla vammaisista on erinomainen tai hyvä työkyky. Pasi Holmin ja Anneli Hopposen tekemästä tutkimuksesta ”Vammaisten työkyky vuonna 2007. Vertailua työttömiin.” käy ilmi, että vammaisista henkilöistä kolmannes olisi halukas tekemään työtä, mutta vain runsaalla viidenneksellä on pysyvä työpaikka. Työnteon merkitystä hyvinvoinnin kannalta pitää erittäin tärkeänä 40 prosenttia vammaisista. Useiden vammaisjärjestöjen jäsenille suunnatussa kyselytutkimuksessa selvitettiin vammaisten

henkilöiden nykyistä työssäkäyntiä, halukkuutta ja mahdollisuuksia tehdä työtä sekä vertailtiin vammaisten työkykyä työttömien työkyvyn kanssa. Vammaisten työkykyä arvioitiin nyt ensimmäistä kertaa Työterveyslaitoksen kehittämän työkykyindeksin avulla.

Edellä selvitettyjen tutkimustulosten perusteella voi todeta, että kehitysvammaisissa ja yleensä vammaisissa on paljon työpotentiaalia. Heillä on oma tahto tehdä työtä ja monella heistä on hyvä työkyky. Koulutus ja sitä kautta työllistyminen ehkäisevät kehitysvammaisten syrjäytymistä ja mielenterveysongelmien syntymistä.

Alueellisesti Etelä-Savon seutukuntien näkymät pysyvät myönteisinä, sillä työllisyys on kehittynyt myönteisesti ja työttömien määrä on vähentynyt. Kesällä 2007 tehdyn selvityksen mukaan suurimman haasteen Etelä-Savon kehityksen kannalta muodostaa ikääntyneen väestön suuri osuus, sillä väestö vähenee Etelä-Savon kaikissa seutukunnissa sekä poismuuton että kuolleisuuden takia.

Maa- ja Metsätalousministeriön Tietopalvelukeskuksen mukaan vuonna 2006 Etelä-Savossa toimi 3332 maatilaa, joiden päätuotantosuuntana on lypsykarjatalous, muu nautakarjatalous, sikatalous, siipikarjatalous, lammas- ja vuohitalous, viljanviljely, erikoiskasviviljely, puutarhatalous, muu kasvituotanto tai muu tuotanto. Liitännäiselinkeinoja oli vuonna 2005 yli 35 prosentilla suomalaisista maataloista. Yleisimmät liitännäiselinkeinot maa- ja metsätiloilla ovat palvelujen tarjoaminen ja urakointi. Vaikka tilojen lukumäärän odotetaan tippuvan nykyisestä määrästä huomattavasti, tuotantoa jatkavilla tiloilla muu yritystoiminta on laajenemaan päin. (Heikkilä 2006.)

Etelä-Savon ja Keski-Suomen alueilla ammatillista erityisopetusta järjestävät Bovallius-ammattiopisto Pieksämäellä ja Kuhankosken erityisammattioppilaitos Laukaassa. Molemmat oppilaitokset järjestävät luonnonvara-alan koulutusta, Bovalliukselta

valmistuu ympäristönhoitajia ja Kuhankoskelta puutarha-alan ammattilaisia. Näiden oppilaitosten tulisi tutkia mahdollisuutta järjestää maatalousalan koulutusta esimerkiksi yhteistyössä paikallisten maatalousoppilaitosten kanssa.

7.2. Toimintaympäristön kuvaus

Opiskelijat tulevat toimimaan maatalousympäristössä laaja-alaisesti käsitettynä. Päätoimintaympäristönä on koulutuksen järjestävä ammatillinen oppilaitos sekä oppilaitoksen lähiympäristössä sijaitsevat yhteistyömaatilat. Lisäksi toimintaympäristönä on maatilat, joissa opiskelijat suorittavat työssäoppimista.

7.3. Kohderyhmä

Tämän opetussuunnitelman kohderyhmäksi rajautuvat ne kehitysvammaiset, jotka pystyvät liikkumaan itse, raajojen asentovirheiden aiheuttamat haitat eivät rajoita työskentelyä eivätkä ole allergisia eläimille, siitepölylle tai heinille. Traktorin ajotaidon oppiminen ei ole välttämättömyys koulutukseen pääsemiselle.

Opiskelijat voivat asua koulutuksen aikana joko oppilaitoksen asuntolassa tai omien resurssien mukaan itsenäisesti. Työssäoppimispaikat pyritään löytämään opiskelijan kotikunnasta, jolloin opiskelija voi asua kotona tai vaihtoehtoisesti työssäoppimispaikassaan maatilalla.

7.4. Koulutuksen oppimiskäsityksellinen tausta

Tässä opetussuunnitelmassa koulutuksen tärkeimpinä peruspilareina ovat kokemuksellisen oppimisen, mielikuvaoppimisen ja kognitiivisen oppimiskäytännön käyttäminen pedagogisina periaatteina, vahva teoriaopetuksen yhdistäminen käytäntöön, positiivisen palautteen antaminen, opiskelijoiden luottamuksen voittaminen ja itsetun-

non kehittäminen.

Tärkeimpinä oppimiskäsityksellisinä periaatteina kehitysvammaisten opettamisessa on kokemuksellinen oppiminen, mielikuvaoppiminen ja kisälli-oppipoikamalli. Kehitysvammaisten pitäisi päästä oppimaan aitoon ympäristöön itse tehden ja kokeilun mahdollisuuksien salliessa. Teoriaopetuksen pitäisi olla ikään kuin ”tietoiskuja”, jonka jälkeen opittavaa asiaa pyritään heti kokeilemaan käytännössä. Koska uuden oppiminen on hyvin rajallista, opetettavan asiakokonaisuuden pieniksi pilkkominen, uuden aineksen esilletuomisen hidas tahti ja aikaisemmin opittujen asioiden jatkuva kertaaminen ovat tärkeitä tekijöitä kehitysvammaisen oppimisprosessissa. Opetuksessa on pyrittävä aktivoimaan kaikkia aisteja, sillä opiskelijoiden oppimistavat ovat monikanavaisia.

Kokemuksellisen oppimisen prosessi etenee omasta kokemuksesta analysointiin. Prosessi etenee syklisesti, sillä onnistunut oppimisprosessi tuottaa aina uutta sovellettavaa tietoa ja uusia kokemuksia, jotka opiskelija jälleen reflektoi opettajan johdolla. Kokemuksen yksilöllisyydestä huolimatta oppimisprosessi tarvitsee ympäristön välistä yhteistyötä. Joskus oppimis-prosessi voi vaikuttaa tarinoinnilta tunninpidon lomassa, mutta samalla tehdään oppimiseen johtavaa reflektointia ulkoisten tekijöiden eli opiskelijatovereiden kanssa. (Mäkinen 2002.)

Mielikuvien käyttäminen opetuksen työvälineenä on hyvä keino havainnollistaa opetusta. Samoin uusien käsitteiden ymmärtämistä voidaan helpottaa mielikuvaoppimisen avulla ja ohjeiden visualisointi sekä visuaalisen käsittekartan käyttäminen auttavat opiskelijaa tehtävien tekemisessä. (Kerola 2001; Jokinen 2007, 9.)

Oppimisen tilannesidonnaisuuden huomioon ottaminen korostuu maa-taloustyön opettamisessa kehitysvammaisille. Opetuksen on oltava vahvasti sidottuna työtilanteeseen. Situationaalisen oppimisen mukaan opetuksen on oltava sovellettavissa työelämän tai

arkielämän monimutkaisiin ongelmiin. (Lave & Wenger 1991; Lave 1997; Mandl ym 1996, Resnick ym. 1991; Tynjälä 1999, 63-64). Ihanteellinen oppimismalli kehitysvammaiselle on perinteinen oppipoikajärjestelmä, jossa kisälli harjoittelee mestarin opissa samalla sosiaalistuen maatalouskulttuurin ajattelutapoihin ja jäsenyyteen (Vert. Tynjälä 1999, 64.)

Kehitysvammaiset ihmiset ovat monesti aluksi hyvin varauksellisia, sillä uusiin tilanteisiin ja ihmisiin tottuminen ei ole aina helppoa. Luottamuksen herättäminen on opettajan ensimmäinen tehtävä, ja siihen on käytettävä aikaa niin paljon kuin kukin opiskelija henkilökohtaisesti sitä tarvitsee.

Toinen tärkeä oppimiseen vaikuttava tekijä on itsetunnon kehittäminen. Positiivisen palautteen antaminen opiskelijoille on tärkeää. Luottamus itseen ja käsitys siitä, miten hyvä on ja mitä kykenee oppimaan, selittävät koulumenestyksestä suuremman osan kuin esimerkiksi älykkyys (Kelti-kangas-Järvinen 1998, Hongisto 2000, 104). Huono käyttäytyminen on ainoa asia, josta annetaan negatiivista palautetta, ja palautteen on tultava välitömästi. Kehitysvammaisten parissa työskentelevien oikea moraalit ja etiikka luovat tärkeän perustan terveen itsetunnon kehittymiselle.

Kuitenkin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijan yksilölliset tarpeet ja kyvyt, ja jokaiselle opiskelijalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma(HOJKS).

7.5. Koulutuksen tavoiteltava osaaminen

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain perusteella ammatillisen koulutuksen tavoitteet asetetaan seuraavasti: ” Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Koulutuksen tavoitteena on lisäksi

tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden moni-puolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea elinikäistä oppimista. Nuorille järjestettävässä koulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Vammaisille järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on lisäksi yhteistyössä kuntoutuspalvelujen tuottajien kanssa edistää opiskelijoiden kokonaiskuntoutusta.”

Ammatillinen erityisopetus on toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa toteuttavaa opetusta, jonka tarkoituksena on tukea niitä opiskelijoita, jotka vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn takia tarvitsevat erityisiä opetus- tai oppilashuoltopalveluja (Laki ammatillisesta koulutuksesta, 1998, 20 §).

Tutkintojen avulla voidaan ammatillista osaamista varmentaa ja yhdenmukaistaa valtakunnallisesti. Tutkintovaatimukset on lueteltu alakohtaisissa valtakunnallisissa opetussuunnitelmissa, ja nämä vaatimukset koskevat kaikkia ammatilliseen peruskoulutukseen hyväksytyjä opiskelijoita. Erityisopetuksessa tutkintovaatimuksia voidaan mukauttaa yksilöllisesti. Opetus on mukautettava siten, että opiskelija mahdollisimman suuressa määrin saavuttaa opetussuunnitelman perusteissa annetut tavoitteet. (Opetushallitus 1999a.)

Koulutuksen yleisenä tavoitteena on kasvattaa opiskelijoista vastuuntuntoisia, toisista ihmisistä ja luonnosta huolehtivia kansalaisia, joiden arvoperustaan kuuluu vastuu lähimmäisestä, työn kunnioittaminen ja suvaitsevaisuus. Jokaisella ihmisellä on oikeus ihmisarvoiseen elämään ja ihmisarvoiseen työhön sekä tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin opiskella. Jokainen opiskelija on huomioitava yksilönä, joka haluaa tehdä opinnoissaan omia valintoja ja hänelle on annettava mahdollisuus siihen.

Suomalaisen maatalouden tehtävänä on tuottaa puhtaita, terveellisiä ja turvallisia tuotteita sekä palveluja, jotka tyydyttävät koko suomalaista yhteiskuntaa ja kansainvälisiä markkinoita. Tuotantoa ohjaavat kestävän kehityksen periaatteet, eettiset ja ekologiset näkökohdat. Maaseudun ammattien arvoja ovat ihmisten, luonnon ja kotieläinten terveys ja hyvinvointi sekä maaseudun elinvoimaisuus ja maaseudun kulttuurin edistäminen. (Maatalousalan perustutkinnon opetussuunnitelma, 2001, 135-140.)

Tämä suunnitelma on tehty ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen, jonka aikana opiskelija suorittaa maatilatyöntekijän tutkinnon. Koulutuksen yleisenä tavoitteena on saavuttaa sellainen ammattitaito, että opiskelija pystyy suoriutumaan kotieläintuotannon, kasvinviljelyn, koneopin, maatilarakentamisen, metsätuotannon ja valinnaisten aineiden yleisimmistä avustavista tehtävistä ja pystyy työllistymään johonkin maaseutu-yritykseen. Koulutuksessa pyritään kehittämään opiskelijan oman elämän-hallinnan taitoja, ja tavoitteena on mahdollisimman itsenäinen asuminen ja elämä. Koulutuksen aikana opiskelijoita kasvatetaan toimimaan työssään ja elämässään ympäristönsuojelunäkökohdat huomioon ottaen, arvostamaan perinteistä maataloutta ja ottamaan teoillaan globaalisti vastuuta koko maailman hyvinvoinnista.

Opetussuunnitelman perusteissa ammatillinen osaaminen määritellään työ- ja toimintakokonaisuuksien hallinnaksi. Tämä edellyttää yhteisten painotusten, kaikille aloille yhteisen ydinosaamisen, hallintaa, työn perustana olevan tiedon hallintaa, työmenetelmien, työvälineiden ja –materiaalien hallintaa sekä työprosessien hallintaa. Nämä edellytykset sisältävät työn tavoitteiden ja merkityksen ymmärtämisen sekä työn eettisen hallinnan. (Maatalousalan perustutkinnon opetussuunnitelma 2001, 137.)

Opiskelijan tavoiteltavana osaamisena on saavuttaa perustiedot alan eri työtehtäviä varten. Opiskelijan tulee osata mieltää maaseudun monimuotoisuus toimintaansa vaikuttavana tekijänä. Hänen on osattava toimia ammattinsa edellyttämien työtiimien jäsenenä ja sopeutua työyhteisönsä sekä pystyttävä työskentelemään vastuuntuntois-

esti. Hänen on osattava huolehtia omasta terveydestään ja työkykyisyydestään. Hänen on osattava ottaa huomioon omaan työhönsä liittyvät työturvallisuuden ja ergonomian vaatimukset. Hänen on osattava arvostaa alansa ja ammattiaan. (Maatalousalan perustutkinnon opetussuunnitelma 2001, 12-13.)

Tämän opetussuunnitelman tavoiteltava osaaminen on suunniteltu Maatalouden perustutkinnon opetussuunnitelmaa (2001) mukaillen.

Kotieläintuotannon tavoiteltava osaaminen on suoritettava yleisimpien Suomessa kasvatettavien kotieläinten hoitoon liittyvistä työtehtävistä, osata käsitellä eläimiä turvallisesti, ottaa vastuuta maaseudun eläimistä ja tunnettava eläinten lajinmukaisen hoidon ja käyttäytymisen perusteita.

Kasvinviljelyssä tavoiteltava osaaminen on tunnistaa kasvien kasvuun vaikuttavia tekijöitä, tunnistaa yleisimpiä Suomessa viljeltäviä kasveja ja tietää niiden käyttötarkoituksen, tunnistaa yleisimpiä kasvinviljelyyn käytettäviä työkoneita ja osata suorittaa sadon laaduntarkkailua.

Koneopin tavoiteltava osaaminen on tunnistaa yleisimpiä maataloudessa käytettäviä työkoneita ja osata käyttää ja huoltaa ohjattuna tavallisia alansa koneita ja laitteita turvallisesti.

Maatilarakentamisen osaamistavoitteena on osallistua pieniin maatilalla suoritettaviin rakennustöihin, osata ohjattuna ottaa huomioon rakentamisessa maaseutumaiseman ja tuotantotoiminnan, tunnistaa yleisimpiä rakentamisessa käytettyjä työkaluja ja osata käyttää niitä turvallisesti.

Metsätuotannossa tavoiteltava osaaminen on perehtyä yleisimpiin metsätuotannossa suoritettaviin metsänhoidollisiin toimenpiteisiin, tunnistaa yleisimpiä puulajeja ja

tietää puiden käyttötarkoitus.

Valinnaiset aineet sisältävät maatalojen sivuelinkeinotoimintaan liittyviä oppiaineita. Niihin kuuluvat mm. hevostalous, pieneläinkasvatus, kotieläintuotteiden ja kasvien jatkojalostaminen, puutarhatalous ja puu- ja tekstiilikäsityöt. Valinnaiset aineet sijoitetaan opiskelun viimeiseen vuoteen, ja niiden tarjontaa pyritään järjestämään opiskelijoiden tarpeiden ja kiinnostusten mukaan. Valinnaisista aineista saatavan osaamisen tarkoituksena on antaa opiskelijalle täsmällistä tietoa ja taitoja koulutuksen viimeiselle työssäoppimisjaksolle, jonka jälkeen opiskelija osaamisensa puolesta pystyisi työllistymään kyseiseen yritykseen.

7.6. Sisältö

Tämän opetussuunnitelman sisällöt on laadittu Maatalouden perustutkinnon opetussuunnitelmaa (2001) mukaillen.

Kotieläintuotannossa eläinten käsittely, ruokinta, puhtaanapito, terveydenhoito, ymmärrys sairaan eläimen tuntomerkeistä, kotieläinsuojien puhtaanapito ja työturvallisuussääntöjen noudattaminen ovat keskeisimpiä opetuksen sisältöjä. Opetus tapahtuu pääosin käytännön töissä läpi vuoden yhteistyömaatiloilla, ja teoriajaksolla opiskelijoille perustellaan työtehtävien tarpeellisuus eläinten hyvinvoinnin kannalta.

Kasvinviljelyssä opiskelija osallistuu yleisimpien Suomessa viljeltävien heinäkasvien, viljakasvien ja puutarhakasvien viljelytoimenpiteisiin, osallistuu rikkakasvien tunnistamiseen, ohjaajan johdolla kiinnittää ja irrottaa työkoneita traktorista, osallistuu perinnemaisemien kunnostustöihin ja hoitoon sekä osallistuu talvisäilytyksen aikana rehujen laaduntarkkailuun. Opiskelijan on osattava säilyttää koneet oikein, ja tunnistaa koneissa olevia vikoja. Opiskelijan on tunnistettava pilaantunut rehu ja ymmärrettävän vaikutus eläinten ja ihmisten hyvinvointiin. Kevät ja kesä ovat kasvinviljelyssä

aktiivista aikaa, ja opiskelu tapahtuu käytännön töissä yhteistyömaatiloilla. Kasvinviljelyn teoriajakso on sijoitettava kevätlukukauden loppuun, jolloin opiskelijoilla on käytännön töissä tarvittavaa tietoa hallussa.

Koneopissa opetuksen keskeisenä sisältönä traktorilla ajaminen turvallisesti, liikkeelähtötarkastusten suorittaminen, koneiden ja laitteiden huolto-toimenpiteiden tekeminen ohjaajan johdolla ja työkoneiden kunnan seuraaminen. Opiskelijan on osattava käsitellä laitteita ja kuormaa turvallisesti. Opiskelijan on osattava tulkita merkinantolaitteiden viestit ja osata toimia niiden mukaan. Opiskelijan on noudatettava työturvallisuusmääräyksiä. Opetus tapahtuu sekä yhteistyömaatiloilla että oppilaitoksessa teoriatunneilla. Opetusta voidaan antaa ympäri vuoden.

Maatilarakentamisessa opetuksen keskeiset sisällöt ovat maatilan tavallisimpien rakennusten huolto- ja korjaustöiden suorittaminen ohjattuna, tärkeimpien käsityökalujen ja koneiden turvallinen käyttäminen, maalaaminen ja pintojen käsittelytöiden tekeminen ja puutavaran sahaus- ja varastointitöihin osallistuminen ympäristönäkölmat huomioon ottaen ja työturvallisuusohjeita noudattaen. Opetus tapahtuu sekä yhteistyömaatiloilla että teoriaopetuksena oppilaitoksessa. Opetusta voidaan antaa ympäri vuoden.

Metsätuotannon opetuksen sisältönä on tilan metsänhoitoon osallistuminen ohjaajan johdolla, merkittävimpien puulajien tunnistaminen, metsien monikäytön mahdollisuuksien tunnistaminen ja jokamiehen oikeuksien noudattaminen. Opiskelijan on osattava toimia ympäristövastuullisesti.

Opetus tapahtuu sekä yhteistyömaatiloilla että oppilaitoksessa teoriaosuutena. Opetusta voidaan antaa ympäri vuoden.

Valinnaisissa aineissa opetuksen sisältönä on kyseisen aineen perustöiden hallinnan osaaminen. Opetus tapahtuu ensin teoriajaksona oppilaitoksessa, jonka jälkeen

opiskelijat siirtyvät työssäoppimispaikkaansa harjoittelemaan työtä käytännössä.

Valinnaiset aineet sijoitetaan opiskelun viimeiseen vuoteen, ja niiden tarjontaa pyritään järjestämään oppilaiden tarpeiden ja kiinnostusten mukaan.

7.7. Oppimisympäristöjen kuvaus

Erityiskoulurakennukset, erityisluokat ja osa-aikaisen erityisopetuksen tilat muodostavat oppimiselle, opettamiselle ja muulle koulutoiminnalle fyysisen ympäristön. Yhdessä sosiaalisen ympäristön (ihmiset, kanssakäyminen, arvostukset ja normit) ja psyykkisen ympäristön (fyysisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä välittyvä tieto) kanssa fyysinen kouluympäristö muodostaa kokonaisuuden, jota voidaan kutsua oppimisympäristöksi. (Happonen, 2001, 333.)

Erityisopetuksen järjestäminen asettaa vaatimuksia fyysiselle ympäristölle. Fyysisen ympäristön järjestäminen tehokkaaksi ei kuitenkaan ole ainoa vammaisuuteen sopeutumiseen liittyvä muuttuja, mutta sillä on todettu olevan suuri merkitys minäkäsityksen muodostumisessa (Ferguson, 1988, 168-169; Happonen, 2001, 333). Fyysisen ympäristön suunnittelulla voidaan vaikuttaa siihen, että vammainen henkilö tuntee itsensä ja elämänsä normaaliksi. Jokaisen koulun tavoitteena tulisi olla kaikille opiskelijoille ja henkilökunnalle esteetön oppimis- tai työympäristö.

Kehitysvammaisen opiskelijan fyysisen ympäristön ratkaisumallin on esittänyt Langone vuonna 1990. Toiminta perustuu erikoistuneisiin alueisiin, joista käytetään nimeä ”keskus”. Keskukset, mm. matematiikka-, lukemis-, kirjasto- ja tietokonekeskus, siistimis- ja pukeutumisalue, oppilaiden henkilökohtaiset alueet, harjoittelualue ja puutarhakeskus, kiertävät opetustilan reunoilla ja keskelle jää opiskelijoiden työpöytien ryhmä. Tällaisella fyysisen ympäristön järjestelyllä pyritään yksilökeskeiseen

työskentelyyn, sillä opettajajohtoinen ja yksisuuntainen viestintä ovat tässä tilassa vaikeaa. (Happonen, 2001, 340-341.) Suunnitelma tähän koulutukseen sovelletusta luokkahuoneympäristöstä on liitteessä 1.

Tässä opetussuunnitelmassa oppimisympäristöt muodostuvat koulutuksen järjestävän ammatillisen erityisoppilaitoksen, yhteistyömaatilojen ja työssä-oppimispaikkojen oppimisympäristöistä. Verkko-oppimisympäristöä voidaan käyttää työssäoppimisjakson aikana, jolloin opettaja on yhteydessä opiskelijoihin säännöllisesti verkon välityksellä.

Oppilaitosympäristössä opetus tapahtuu opettajan johdolla. Yhteistyömaatioilla opiskelijat jaetaan työskentelemään pareittain, ja ohjaajina toimivat sekä opettaja että maanviljelijä. Valinnaisten aineiden opetuksessa opettajina voidaan käyttää alan ammattilaisia.

Yhteistyömaatiloja ja työssäoppimispaikkoja valittaessa on tärkeää tarkastaa oppimisympäristöjen työturvallisuus. Opiskelijoiden kokemattomuus ja kömpelyys voivat aiheuttaa eläinten puskemisia ja potkimisia, liukkaat ja märät navetan käytävät liukastumisia ja kaatumisia sekä epäkäytännölliset työvälineet rasitusvammoja. Ellei epäkohtia saada poistettua, ei kyseistä tilaa voida hyväksyä yhteistyömaatilaksi tai työssäoppimispaikaksi.

7.8. Arvioinnin perusteet

Ammattiosaamisen näytössä näyttöaineiston arviointikriteerit on ilmaistu selkeästi työhön liittyvänä toimintana ja tekemisenä, joten ne soveltuvat hyvin erityisopiskelijoiden ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin pohjaksi. Opiskelija osoittaa käytännön työtehtäviä tekemällä, miten hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden mukaisen, työelämän edellyttämän ammattitaidon. Näytöt voidaan järjestää mahdollisuuksien mukaan myös työssäoppimisen yhteydessä. Opettajan

vastuulla on selvittää opiskelijan mahdollisen oppimisvaikeudet ja muut osaamisen osoittamisen esteet. Ne otetaan huomioon näytön suunnittelussa niin, että opiskelijan on mahdollista näyttää todellinen osaamisensa. (Maatalousalan perustutkinto, ammattiosaamisen näyttö 2006.)

Ammattiosaamisen näytön jälkeen käydään arviointikeskustelu, johon osallistuvat tavallisesti opettaja, työelämän edustaja ja opiskelija. Opiskelijan itsearviointi on tärkeä osa näyttöjen arviointia. Lisää tietoa itsearvioinnista on liitteessä 2. Arviointikeskustelussa jokainen osallistuja tuo esille oman arviointinsa perusteluineen. Näiden arviointien pohjalta muodostetaan yhteinen näkemys opiskelijan osaamisesta. Arvioinnin kohteena ammattiosaamisen näytössä ovat

- työprosessin hallinta
- työtehtävien hallinta (menetelmät, välineet ja materiaalien hallinta)
- työn perustana olevan tiedon hallinta
- työturvallisuuden hallinta
- kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen
- yhteiset painotukset.

Ammattiosaamisen näytöt suoritetaan ja arvioidaan opintokokonaisuuksittain, ja jokaisesta ammatillisen opintojen opintokokonaisuudesta annetaan arvosana. Arviointitietoon tulee sisällyttää ainakin seuraavat asiat:

- ammattiosaamisen näytön antaja
- näytettävä opintokokonaisuus tai sen osa
- näytön toteuttamispaikka
- kuvaus ammattiosaamisen näytön sisällöstä
- arvioijien yhteisnäemyksen pohjalta annetut arvosanat arviointikohteittain
- perustelut arvosanan muodostumiselle opintokokonaisuuksittain
- perustelut arvosanan muodostumiselle, kun näyttö muodostuu osanäytöistä
- näytön täydentäminen tai uusiminen silloin, kun ei ole saavutettu vähintään

tydyttävän tason osaamista

- opiskelijan kehitettävät osa-alueet
- arviointiin osallistuneiden allekirjoitukset.

(Maatalousalan perustutkinto, ammattiosaamisen näyttö 2006.)

Tässä opetussuunnitelmassa arviointi perustuu maatalousalan perustutkinnon ja ammattiosaamisen näytön(2006) arviointiperusteisiin, arviointikeskusteluihin, oppimistehtäviin ja opiskelijoiden itsearviointiin. Arviointia suorittavat opettaja, yhteistyömaatilän edustaja, työssäoppimispaikan ohjaaja ja opiskelija. Arvioinnin kohteena ovat maatalousalan keskeisten työprosessien hallinta, työtehtävien hallinta, työn perustana olevan tiedon hallinta, työturvallisuuden hallinta ja kaikille aloille yhteisen ydinosaamisen hallinta. Arviointia suoritetaan jatkuvasti sekä kunkin opintokokonaisuuden suorittamisen jälkeen ammattiosaamisen näyttönä ja oppimistehtävien tekemisenä. Oppimistehtävät voivat olla esimerkiksi suunnitelmia jonkin maatalousalan työtehtävän tekemiseen, työssä tarvittavien välineiden suunnittelua tai parannusehdotuksia työtehtävien suorittamiseen. Arviointi suoritetaan numeroin.

Ammatilliseen erityisopetukseen osallistuvat kolmivuotista tutkintoa suorittavat opiskelijat suorittavat kukin opintojaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaan: myös arvioinnin on perustuttava yksilölliseen tietojen ja taitojen mittaamiseen eri menetelmin. Käytössä on mukautettu opetus ja arviointi, jonka perusteella yleisestä opetussuunnitelmasta poimitaan kullekin opiskelijalle omat realistiset tavoitteet, ja arviointi suunnitellaan niiden pohjalta henkilökohtaiseksi.

8. POHDINTA

Tämän kehittämishankkeen tavoitteena oli suunnitella maatalousalan koulutuskokonaisuus kehitysvammaisille. Opetusharjoittelusta asti oli selvää, että aiheena tulee olemaan jotakin ammatilliseen erityisopetukseen liittyvää. Maatalouteen liittyvän koulutuksen suunnittelu oli käynyt mielessäni jo monta kertaa, mutten rohjennut sitä ääneen sanoa, ennen kuin opettaja sitä ehdotti. Koulutuskokonaisuuksien suunnittelu on minulle uutta työtä, joten aihe oli todella hyvä valinta opettajan työssä kehittymisen kannalta. Tuotoksena syntynyt suunnitelma maatilatyöntekijän tutkinnosta on tehty niin, että ensin tarkastelen aihekokonaisuuksia yleisesti, ja sitten tarkennan tähän koulutukseen liittyvää suunnitelmaa.

Kehittämishanketyöni tekemiselle oli selkeät perusteet: kehitysvammaiset itse haluavat lisää koulutusvalintaa, ja tällä hetkellä ammatilliset erityisoppilaitokset eivät järjestä maatalousalan koulutusta. Omakohtaisten kokemusteni perusteella monet kehitysvammaiset pystyvät tekemään maataloustyötä, ja vastuun antamisen kautta työssä onnistumisen kokeminen on samalla terapiaa. Työn tekeminen oli motivoivaa, sillä minulla on hyvät mahdollisuuden työllistyä opettajaksi juuri tälle alalle. Näin saisin yhdistettyä asioita, jotka tällä hetkellä tuntuvat itselleni tärkeiltä: maatalouden harjoittamisen, maatalousperinteiden vaalimisen ja työskentelyn erityistä tukea oppimisessaan tarvitsevien ihmisten parissa.

Kehittämishanketyöni prosessi lähti liikkeelle lokakuussa 2007, jolloin yhdessä opettajan kanssa suunnitelimme aiheita. Kun tuotos oli päätetty, aloimme käydä läpi asioita, mitä työn tulisi sisältää. Marraskuun aikana tein alkutyötä: kyselin yhteistyötohoja, etsin lähdekirjallisuutta ja aloitin työn kirjoittamisen aiheen yleisestä esittelystä ja termien määrittelystä. Opetussuunnitelmani otsikointirunkoa opettaja kommentoi sähköpostilla, ja muokkausten jälkeen varsinaisen työn osuus alkoi joulukuussa.

Prosessi sujui nopeasti, sillä hyvin suunniteltua runkoa oli helppo täydentää. Koko ajan löysin lisää mielenkiintoista materiaalia, jota olisin voinut käyttää lähteinä, mutta tuotoksesta olisi voinut tulla jo liian laaja. Työskentelyä nopeutti se, etten kirjoittanut yhtä osa-aluetta valmiiksi saakka, vaan lisäilin asioita sitä mukaa kun löytyi sopivaa materiaalia. Jos jostakin aiheesta ei kerta kaikkiaan keksinyt kirjoitettavaa, niin siirryin johonkin muuhun aiheeseen. Tauon pitäminen kirjoitustyössä ja aiheen pohtimisen kaikessa rauhassa toivat esiin aina uusia ajatuksia. Pääosan kirjoitustyöstä tein noin viikon aikana, mutta varsinainen työn hiominen itselle mieluisaksi vaati paljon pidemmän ajan.

Koska olin opetussuunnitelmatyössä itsenäisesti ensimmäistä kertaa, tarvitsin apua koko prosessin ajan. Lähdekirjallisuutta opetussuunnitelmatyöstä oli hieman vaikea löytää. Arvioitaessa työn määrän ja tuloksen suhdetta olen ihan tyytyväinen koko prosessiin. Koska kouluajanamme ei opiskelijoita ohjattu itsearviointiin, on oman tuotoksen prosessin pohdinta vaikeaa. Opettajankoulutukseen tullessani tiedostin ongelmakseni juuri arvioinnin vaikeuden. Luulisin, että oman oppimisprosessin pohdinnasta saan apua myös opiskelijoiden oppimisen arviointiin.

Tuotoksena syntynyt maatalousalan opetussuunnitelma kehitysvammaisille on yleisellä tasolla tehty suunnitelma. Jokaisen kokonaisuuden jälkeen pohdin, miten oppimismenetelmät, oppimisympäristöt, arviointi jne. ovat sovellettavissa kehitysvammaisten koulutukseen. Mielestäni tämä menetelmä sopi hyvin tähän työhön. Joitakin aihealueita muokkasin paljonkin ensimmäisen palautuskerran jälkeen, sillä löysin sopivampaa lähdeaineistoa.

Kehitysvammaliiton kirjastosta saamani tiedon mukaan samaan aikaan ei ole valmistumassa muita maatalouteen liittyviä opetussuunnitelmatöitä. Kirjaston kautta lainaamani teos ”Selvitys maataloudessa ja muualla avoimilla työmarkkinoilla työskentelevistä kehitysvammaisista” on vuodelta 1981. Kirjastossa oltiin samaa mieltä kanssani,

että aihe kaipaisi päivittämistä. Kehitysvammaisen työllistyminen on muutenkin ajankohtaisena aiheena vuonna 2008, sillä yhteisvastuukeräyksen tuotot menevät kehitysvammaisten työllistymisen tukemiseen.

Asia, jonka olisin voinut tehdä toisin tässä kehittämishankkeessa, on tiiviimpi yhteistyö ammatillisen erityisoppilaitoksen kanssa. Koska prosessin tuottovaihe sattui joulun ja uuden vuoden välille, vietettiin koulussa joululomaa. Prosessin aikana olikin hieman orpo olo, kun en tiennyt, että olenko oikeilla linjoilla kirjoitustyössäni. Samoin lähdeaineistotarjontaan olisi pitänyt tutustua ennalta tarkemmin, niin ei olisi tullut tehtyä turhaa kirjoitustyötä. Toisaalta kaikki lähdeaineisto on ollut tärkeää erityispedagogiikassa kehittymiseni kannalta, joten työskentely ei ole mennyt hukkaan. Mikäli olisin tehnyt kehittämishankkeeni yhdessä sellaisen henkilön kanssa, joka on suunnitellut ennenkin opintokokonaisuuksia, olisin oppinut enemmän opetussuunnitelmatyöstä. Yksin tehtynä työstä tuli juuri minun näkemykseni mukainen versio opetussuunnitelmasta.

Työskentelyni aikana huomasin, että kehitysvammaisille suunnatun maatalousalan koulutuksen lisäksi maaseutuyrittäjille tulisi järjestää koulutusta sosiaalisesta yrittämisestä ja siihen pitäisi liittää työskentelemistä kehitysvammaisten ihmisten kanssa. Myös hoivamaatalousyrittäjästä suunnittelevat ihmiset tarvitsisivat koulutusta ja yhteistä työskentelyä kehitysvammaisten parissa.

Kuten jo alussa mainitsin, tämän kehittämishankkeen aihe oli erittäin sattuva opettajana kehittymiseni kannalta. Olen ollut mukana opetussuunnitelmatyössä ennen tätä koulutusta sen verran, että pohdimme Ylä-Savon ammattiopistolla useamman oppilaitoksen edustajien kanssa sisältöä yhteen hevostalouden opetussuunnitelman aihekokonaisuuteen. Tehdessäni kehittämishanketyötä oli mukava huomata, miten oppiminen on edennyt kokemuksellisen oppimisen prosessin mukaan omasta kokemuksesta analysointiin. Prosessi on edennyt syklisesti, sillä onnistunut oppimisprosessi on tuot-

tanut uutta sovellettavaa tietoa ja uusia kokemuksia. Monta kertaa tätä kirjoitustyötä tehdessäni sain kaivella tietoa tämän kehittämishankkeen ongelmiin omista oppimistehävistäni. Omaa opettajuuttani ajatellen kehittämishanketyö on ollut se tekijä, joka on koonnut yhteen kaiken opitun, ja antanut itseluottamusta opettajan uralle. Tästä kiitos kuuluu koulutuksessa opettajina olleille henkilöille ja opiskelutovereilleni. Tiedonjano ei sammunut tähän, vaan aion käyttää oikeuttani elinikäiseen oppimiseen jatkossakin!

LÄHTEET

Kirjat:

Ylipaavalniemi, P. 2001. Vammaisten ja vajaakuntoisten työllistämisen kokonaiskar-toitus. Helsinki: Edita Oyj.

Onnela, J. 2000. Työllistyminen ammatillisen erityisopetuksen tavoitteena. Teoksessa: Peltonen, M. & Puupponen, H. (toim.). 2000. Erilaisuus työelämän voimavarana. Vammaisuus ja työmarkkinat- kokemuksia, näkemyksiä ja mahdollisuuksia. Julkai-sija: Jyväskylän Yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Jyväskylä: PainoPorras Oy.

Hiltunen, P. 1981. Selvitys maataloudessa ja muualla avoimilla työmarkkinoilla työskentelevistä kehitysvammaisista. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry. Valtakunnal-lisen tutkimus- ja kokeiluyksikön julkaisuja 12/1981.

Opetusministeriön työryhmien muistioita 6:2002. Ehdotus erityisopetuksen strategiak-si toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. Opetusministeriö: Yliopistopaino.

Martikainen, O. (toim.). 1987. Peruskoulun erityisopetus. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Daavittila, O. 1987. Henkisessä kehityksessä viivästyneiden ja kehitysvammaisten ammatillinen erityisopetus. Ammattikoulujen Hämeenlinnan opettajaopiston julkai-suja 28/1987.

Kari, J., Koro, J., Lahdes, E. & Nöjd, O. 1994. Didaktiikka ja opetussuunnittelu. Juva: WSOY.

Happonen, H. 2001. Erityisoppilaat ja fyysinen oppimisympäristö. Teoksessa Jahnu-kainen, M. (toim.) 2001. Lasten erityishuolto ja –opetus Suomessa. Juva: WS Book-well Oy.

Hongisto, A. 2000. Arvioinnin ja oppimisen dialogi. Teoksessa Vuorinen, J. (toim.). 2000. Arviointi ja kehityskeskustelu. Koko kuva oppijasta. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsit-yksen perusteita. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Artikkelit:

Miettinen, M. 2007. Hoivamaataloutta hakamaan malliin. Ketju 5/2007, 16-19.

Sähköiset lähteet:

Hyvärinen, M., Vesala, H. & Seppälä, M. 2002. Työ- ja toimintakeskukset tänään. Valtakunnallisen tutkimus- ja kokeiluyksilön monisteita 35. Kehitysvammaliitto ry, Helsinki. Viitattu 15.11.2007. Luettavissa osoitteessa <http://www.kvl.fi>

Karjalainen, A. (toim.). 2003. Akateeminen opetussuunnitelmatyö. (Verkkomateri-aali). Oulun Yliopisto. Viitattu 26.12.2007. Luettavissa osoitteessa: <http://www oulu.fi/tutkintorakenne/työkalut/akatops305.pdf>

Karjalainen, A., Lapinlampi, T., Jaakkola, E. & Alha, K. 2003. Opetussuunnitelman käsite. Teoksessa: Karjalainen (toim.) 2003. Akateeminen opetussuunnitelmatyö.

(Verkkomateriaali). Oulun Yliopisto. Viitattu 26.12.2007. Luettavissa osoitteessa <http://www.oulu.fi/tutkintorakenne/työkalut/akatops305.pdf>

Kehitysvammahuollon tietopankki. Viitattu 17.11.2007. Luettavissa osoitteessa <http://www.saunalahti.fi/kup/>

Nieminen J. (toim.). 2007. Alueelliset talousnäkömät kesällä 2007. TE-Keskusten näkemykset seutukuntien lähitulevaisuudesta. (Verkkomateriaali). Kauppa- ja Teollisuusministeriö. Viitattu 31.12.2007. Luettavissa osoitteessa www.ktm.fi

Holm, P. & Hopponen, A. 2007. Vammaisten työkyky vuonna 2007. Vertailua työttömiin. (Verkkomateriaali). Viitattu 31.12.2007. Luettavissa osoitteessa <http://www.ptt.fi>

Aaltonen, T., Alasuutari, M. & Repo, K. 2006. Opettajan pedagogiset opinnot verkossa. Opetussuunnitelmatyö tutkivaa työtä hyödyntäen. Opinnäytetyö. Tampereen Ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu. Viitattu 30.12.2007. Luettavissa osoitteessa <http://oa.doria.fi/bitstream>

Jokinen, T. 2007. Strukturoitu opetus erityisopetuksen tukena vaatetusalan perustutkinnossa. Toiminnallinen kehittämishanke. Opinnäytetyö. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu. Viitattu 24.1.2008. Luettavissa osoitteessa <http://oa.doria.fi/bitstream>

Perusopetuksen oppilasarvioinnin perusteet 1999. Viitattu 29.12.2007. Luettavissa opetushallituksen sivuilla osoitteessa <http://www.oph.fi>

Me Itse ry:n vuosikokousjulkilausuma 2.-3.3.2001. Viitattu 31.12.2007. Luettavissa Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n sivuilla osoitteessa <http://www.kvtl.fi>

L 21.8.1998/630. Laki ammatillisesta koulutuksesta. Viitattu 17.12.2007. Valtion säädöstietopankki. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

L 23.6.1977/519. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta. Viitattu 19.12.2007. Valtion säädöstietopankki. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

L 23.12.1977/520. Kehitysvammalaki. Viitattu 19.12.2007. Valtion säädöstietopankki. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Maatalousalan perustutkinto, ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelma 2001. Viitattu 10.1.2008. Luettavissa osoitteessa <http://www.oph.fi>

Kansallinen ammattiosaamisen näyttöaineisto 2006. Maatalousalan perustutkinto. Viitattu 19.1.2008. Luettavissa osoitteessa <http://www.oph.fi/ops/ammattillinenkoulutus/naytot/>

Maa- ja Metsätalousministeriön Tietopalvelukeskus. <http://mmm.tike.fi>

Heikkilä, E. 2006. Maatilojen kehitysnäkymät vuoteen 2012 Etelä-Savossa. Viitattu 1.1.2008. Luettavissa osoitteessa <http://www2.te-keskus.fi/new/esa/Palvelut/Maaseutupalvelut>

Mäkinen, P. 2002. Kokemuksellinen oppiminen. Viitattu 24.1.2008. Luettavissa osoitteessa <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/kokem.htm>

LIITTEET

Liite 1

Esimerkkejä luokkahuoneen muuttamiseksi kehitysvammaiselle sopivaksi oppimisympäristöksi

Fyysinen ympäristö voi helpottaa, muokata tai häiritä opiskelijoiden haluttua käyttäytymistä. Luokkahuoneympäristön tulee luoda edellytykset positiiviselle ja rohkaisevalle ilmapiirille, aktiiviselle opiskelulle, opiskelustrategioiden käytölle, opiskelija-opettajasuhteen vahvistamiselle, esteettömälle liikkumiselle erilaisiin toimintapisteisiin ja varioivaan istumajärjestykseen erityyppisten lasten suhteen (esimerkiksi vilkkaat ja vetäytyvät opiskelijat). (Ariel, 1992, 259-266; Happonen, 2001, 335).

Tätä koulutusta varten suunnitellussa luokkatilassa pyritään positiiviseen ja hyväksyvään ilmapiiriin. Luokkahuoneeseen sisälle tultaessa katset kohdistuvat ensin oikein positiivisesti hymyilevään isoon hymiöön. Hymiöstä on oltava eri vaihtoehtoja vuodenaikojen ja juhlapäivien mukaan. Myös kaikkien syntymä- ja nimipäiville vaihdetaan oma hymiönsä. Opiskelijat itse voivat suunnitella ja toteuttaa hymiöt.

Luokkahuoneessa on tietokone-, kirjasto- ja puutarhakeskukset, opiskelijoiden henkilökohtaiset alueet ja harjoittelualue. Olisi hyvä, jos tietokonekeskuksessa olisi yksi tietokone työparia kohden. Koska joillekin opiskelijoille tietokoneelle kirjautuminen tuottaa vaikeuksia, on tietokonepöytä teipattuna käyttäjätunnus ja salasana mallin katsomista varten.

Kirjastokeskuksesta löytyy maatalousalan kirjallisuutta, maatalouskaupoista saatavia koneluetteloita ja eläintarvikeluetteloita, maatalouslehtiä ja videoita. Kone- ja tarvike-

luetteloista löytyy hyviä kuvia opetuksen havainnollistamiseen. Koska työturvallisuus on tässä koulutuksessa tärkeässä asemassa, on kirjastokeskuksesta löydyttävä työturvallisuusmääräykset ja -ohjeet.

Luokassa on pieni puutarhakeskus viihtyvyyden lisäämiseksi, ja samalla opiskelijat saavat harjoitella kasvien hoitamista ja kasvattamista. Puutarhakeskuksessa voisi olla myös pieni akvaario, jonka läheisyydessä olisi hyvä paikka ylivilkkaan opiskelijan henkilökohtaiselle alueelle: veden solinalla on rauhoittava vaikutus.

Opetus tapahtuu niin, että pulpetit ovat siirrettävissä opiskelijoiden henkilökohtaisilta alueilta luokan keskelle rinkiin. Kaikille yhteisen osuuden jälkeen pulpetit voidaan siirtää takaisin henkilökohtaisille alueille, joiden sijaintiin vaikuttavat kunkin opiskelijan oppimiseen vaikuttavat tekijät.

Lukutaidottoman opiskelijan paikka on nauhurin tai tietokoneen äärellä, jonne opettaja on lukenut harjoitustehtäviin liittyvät kysymykset. Opiskelija voi koota vastaukset valmiiksi leikatuista kuvista tai etsiä liimattavia kuvia vanhoista lehdistä tai tietokoneelta. Henkilökohtaista ohjeistusta tarvitseva opiskelija, esimerkiksi autistinen henkilö, sijoitetaan lähelle opettajaa, jotta opiskelija ei unohdu suorittamaan samaa tehtävää uudelleen ja uudelleen.

Harjoittelualueella voidaan suorittaa pienimuotoista työskentelyä. Esimerkiksi jos opiskelijan työssäoppimispaikassa lajitellaan juureksia, yritetään keksiä opiskelijalle vastaavanlainen luokkahuoneeseen soveltuva lajittelutehtävä.

Liite 2

Opiskelijan itsearviointi ja arviointikeskustelut

Jo perusopetuksesta alkaen opiskelijoita pyritään nykyisin ohjaamaan itsearviointiin. Uudistuneen perusopetuslain mukaan oppilaan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Arviointi jaetaan kouluaikaiseen arviointiin ja päättöarviointiin. Kouluaikaisen arvioinnin tehtävänä on mitata oppimistulosten lisäksi oppilaan työskentelyä ja koko oppimisprosessia. Samoin oppilaan käyttäytymistä pitää arvioida. Arvioinnilla on ainakin seuraavat 5 tehtävää:

1. Oppilaan persoonallisuuden kehittyminen ja sosiaalistuminen
2. Oppilaan opiskelu- ja työskentelytaitojen kehittyminen
3. Oppilaan tiedollinen ja taidollinen kehittyminen
4. Oppilaan valikoituminen jatko-opintoihin
5. Tiedottaminen huoltajille oppilaan tavoitteiden saavuttamisesta ja edistymisestä opinnoissa.

(Hongisto, 2000, 90-91).

Arvioinnin ei katsota enää olevan yksin opettajan tehtävä, vaan arviointiin osallistuvat myös oppilas itse ja huoltajat. Arvioinnin muotoja ovat todistukset, vapaamuotoiset tiedotteet ja suullinen tiedottaminen. Huoltajan ja oppilaan kanssa voidaan käydä yhteisiä arviointikeskusteluja ja järjestää muita oppilas- tai ryhmäkohtaisia tapaamisia, joissa annetaan ja saadaan informaatiota oppilaan kehityksestä ja koulumenestyksestä. Oppilaan itsearvioinnin tulisi olla keskeinen osa koulun arviointijärjestelmää. (Perusopetuksen oppilasarvioinnin perusteet 1999).

Arviointikeskustelujen tarkoituksena on auttaa oppilasta opinnoissaan eteenpäin nykytilan arvioinnin pohjalta. Keskustelut ovatkin kehityskeskusteluja eikä pelkästään

arviointikeskusteluja. Kehityskeskustelussa voidaan tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä. Jokaiseen kehityskeskusteluun kuuluu oppilaan hyvien piirteiden konkreettinen esiintuominen sekä oppilaan kiittäminen hyvin tehdystä työstä (Hongisto, 2000, 105).

Vuoropuhelun opettajan, oppilaan ja huoltajien välillä tulisi olla jatkuvaa, välitöntä ja kaikki osapuolet huomioon ottavaa. (Hongisto, 2000, 92-93). Se, toteutuvatko arviointikeskustelut opettajan yrityksestä huolimatta, riippuu huoltajien aktiivisuudesta.

Oppilaan itsearviointia pyritään kehittämään paneutumalla entistä tarkemmin oppimisprosessin tarkasteluun ja lähtemällä määrätietoisesti tukemaan hyvää oppimista. Tällöin yhä tärkeämmäksi muodostuu ohjaava arviointi, jossa paneudutaan hyvään oppimiseen ja sen esteisiin sekä tuetaan jo kehittyneitä prosesseja. Arvioinnin on myös motivoitava. (Hongisto, 2000, 111-112).